

Bakalářská práce Lukáše Jahody: „Realita jako já, věc a jejich relace“

Posudek vedoucího práce, Jamese Hilla

Lukáš Jahoda si v předkládané práci klade za cíl zkoumat základní rozdíl mezi ontologií raného novověku a ontologií moderní tradice. K tomuto cíli volí jako příklady tři různé filosofy, a sice Berkeleyho, Spinozu a Hegela. Každý z těchto filosofů nabízí podle Jahody odlišné ontologické zaměření. Pro Berkeleyho je realita konstituována subjektem, neboli já, pro Spinozu je realita naopak objektem neboli věcí a u Hegela prý došlo k syntéze těchto dvou pohledů a realita se stává již čistou vztažeností mezi subjektem a věcí. Hegelovo „paradigma“ je pak podle Jahody příznačné pro následující moderní tradici, včetně Kierkegaarda a Merleau-Pontyho, jejichž stanoviska stručně analyzuje na konci práce.

Popsaný cíl je v rámci bakalářské práce neobvykle ambiciozní a obnáší mnoho nebezpečí. Jahoda se ale soustředí na úzké téma fundamentální ontologie a pečlivě sleduje dialektický vztah mezi systémy těchto tří filosofii z tohoto jednoho hlediska. V souladu s tímto soustředěním autor tvrdí, že „práci jde o představení fundamentů ontologií jednotlivých myslitelů, nikoliv o problematizaci plausibility jejich konkrétních tvrzení“ (str. 9). Znamená to na jedné straně, že pojednání o každém mysliteli má trochu idealisovanou až schématickou povahu a kritické pohledy jsou málokdy uvedeny. Na druhé straně je ale práce samotná velmi dobře uspořádána na základě jasné a pevné argumentační struktury.

Pokud jde o Berkeleyho musím ocenit sekci věnovanou pojetí pojmů (*notions*) (str. 25-27), které tvoří často přehlíženou složku v jeho immaterialistickém systému. Autor má rovněž pravdu, když tvrdí, že v posledku je vědomé já jediným základem Berkeleyho ontologie. Jak autor dokazuje, platí to také pro Boží povahu, kterou Berkeley chápe na základě analogie k lidskému subjektu.

Jahodovo pojednání o Spinozovi je uspokojivé a potvrzuje autorovu hlavní charakterizaci Spinozova systému jako filosofie „věci“. Pozoruhodné zde je například užitečné srovnání rolí představitosti a rozumu a analýza jejich vztahů k mnohosti a jednoduchosti (str. 42-3). Popis Hegelova stanoviska vůči subjektu a objektu je podle mého soudu také uspokojivý.

Prosím, aby autor reagoval při obhajobě na následující otázky:

(i) Jahoda má nepochybně pravdu když píše, že duch u Berkeleyho je aktivní bytostí (str. 23). Zároveň ale tvrdí, že Berkeley „nepřipouští jiné pojetí činnosti než volního aktu“. Jak ale může takto bráný subjekt vnímat či chápat? Nejsou totiž tyto zdánlivě pasivní výkony myslí něčím jiným než volními činnostmi?

(ii) Je pravda, že já je u Berkeleyho substancí. Nemůže však existovat bez vědomých činností. Z tohoto důvodu autor by mohl vysvětlit, do jaké míry by následující charakterizace Hegelova stanoviska neplatila i pro Berkeleyho: „filosofii již drží čistě na půdě vědomí“ (str. 48).

(iii) Co v této práci znamená termín „transcendence“? A co to znamená, když autor píše „novověká filosofie v sobě stále přechovává mythologický a náboženský předpoklad transcendence, pouze ho schovává ve vědu“ (str. 46)?

Práce zdařile osvětluje jednu významnou vývojovou linii mezi raně novověkou a takzvanou moderní filosofií. V průběhu tohoto osvětlení autor těží z chvályhodné znalosti tří klíčových a náročných filosofů a dokazuje dobrou schopnost reflektovat jejich ontologické závazky. Autor nepochybně dokazuje schopnost nezávisle a tvořivě interpretovat tyto klasické texty. Jednoznačně navrhuji práci k přijetí a doporučuji známku *výborně*, pokud autor zareaguje na uvedené otázky uspokojivě.

Doc. James Hill PhD